

GLASNYT

Marts 1988

Udgivet af Glashistorisk Selskab Aalborg

Ansvarshavende : Poul Schjelder

Rapporter : Jørgen F. Rønnest - Sekretæt : Irene Lyng



Indhold

Referat : 14.10.87 Tom Hansen. - Mig og min samling

" : 18.11.87 Klubaften DEKORATIONSMETODER

Svar til Tuke Riismøllers efterlysning, Glasnyt sept.87

EFTERLYSNING : Hvem kender dette glas ?

Jørgen Rønnest : Den kegleformede, bayerske ølflaske.

Glasudstilling : "Glas af Michael Bang"
på Aalborg Historiske Museum

Foredrag af Tom Hansen, Stenstrup om sin Samling

Aalborg Historiske Museum d. 14.10.87

Formanden startede med at byde velkommen til medlemmerne til den 12. sæson i GS og orienterede kort om snapsebogen "Alle Tings Moder", som blev omtalt i sidste Glasnyt. Desværre er den udsolgt fra forlaget. Om der kommer et nyt oplag vides ikke på nuværende tidspunkt. Samtidig kunne han fortælle, at bogen "Dansk glas 1925-1975" kommer i en ny udgave "Dansk glas 1925 - 1985", pris 298,00 kr. Udgivelsesdato nov. 87. Herefter bød formanden velkommen til Tom Hansen og gav ordet til ham.

T.H. ridsede kort op, hvordan det egentlig gik til, at han begyndte at interessere sig for glasemner. I sin læretid kom han ofte hos en skibsprovianthandler, når han var bydreng for svendene. Under disse besøg bemærkede han, at skibsprovianthandleren havde nogle lampekupler og glas liggende, som han manglede til en lampe, han havde "arvet". De blev købt. En dag havde provianthandleren fundet en køkkenlampe i sit lager og spurgt, om det ikke var noget for T.H. Det var det, så den blev købt og beundret i alle enkeltheder: stativet med messingspejl, beholder, brænder og det flotte lampeglas med fabriksmærke "Drage, blyglas".

Herefter var der nogle års stilstand. Som skibssnedker af profession og med interesse for gamle møbler var han begyndt at restaurere disse. Møblerne blev ofte købt på auktion, og her kunne man også købe disse lamper, det var en opdagelse for ham.

Under en samtale med en handlende i Rudkøbing, havde denne spurgt ham, om han ikke kunne restaurere en ting for ham, som betaling havde han tilbudt T.H. nogle gamle glas, han havde stående, et af glassene var et snapseglas med løv og klatretråde. Ved hjælp af en bekendt, som vidste lidt om glas, forsøgte T.H. at finde ud af, hvad det var for et glas. Vennen mente ikke, det var noget særligt, men lånte ham bogen "Danske glas" som var udsolgt fra forlaget. Glasset var der ikke, det var en skuffelse. På et tidspunkt hørte han, at Mogens Schlüter skulle holde et foredrag på de kanter, og med snapseglasset i lommen drog T.H. afsted, og under et ledigt øjeblik stak han Schlüter glasset i hånden. Det var Aalb. kat. nr. 14 snapseglas, som

Schlüter på det tidspunkt kun kendte fra et vinglas i Peter F. Herrings samling - altså en sjældenhed (1). Det forstærkede selvfølgelig interessen for glas, men som T.H. sagde: "Det fører andet med sig bl.a. interesse for kobber og lertøj".

Aalborg
kat.
side 1.

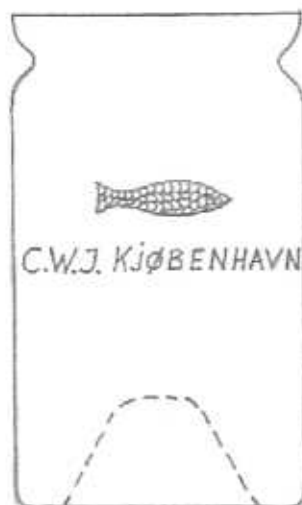


T.H. fremviste herefter, krydret med kommentarer, nogle af sine glas og lod dem gå rundt, så medlemmerne fik lejlighed til at betragte dem nøjere. Der var noget af hvert: snapseglas, vinglas, porterglas, mælkekander, sukkerskåle, flødekander, lyseblå vandkaraffel, vandglas og feltflaske, de fleste vist i bogen Dansk glas, men der var flere undtagelser. Blandt disse kan nævnes en meget fin, olivengrøn, flad, mandelformet feltflaske med original læder, et 8-oddet, riflet vandglas med egeløvslibning (Conradsminde-slibn.), tøndeformet, riflet karaffel med hvid emaljering i form af vinløv, desværre så utydelig, som de ofte er, at man skulle have dem op i lyset for at se det, frimurerglas med "hul stilk" (sandsynligvis F.G.) m. kuriøs fejl (kummen og den "hule" stilk forbundet), flødekande form F.G. 24/428, optisk øjnet i klar, mælkekande form F.G. 24/339 med slibning.

Et andet område, som fuldstændig havde betaget ham, var flasker og emballageglas. Ikke blot mundblæste men også maskinlavede. Virkelig gamle mundblæste er svære at få fat i, dvs. ting fra før ca. 1900 men også de senere, hvis de er med særlige kendetegn, dvs. fastblæste med navn og/eller symbol (kaldet "skjold"). Hvad angik maskinlavede emner, var det hans erfaring, at mange af disse var sjældnere end et godt Conradsmindeglas. Mange flasker og emballageglas går direkte i knuseren på de såkaldte "flaskegenbrugscentraler", da de ikke genbruges, og da mange firmaer også skifter model indenfor forholdsvis kort tid, går de gamle modeller hurtigt i knuseren, og ingen eller meget få bliver tilbage. T.H. gik specielt efter emner med eti-

ketter, da de fortæller, hvem de har været brugt af og til hvad. Vi så herefter et bredt udvalg af ovennævnte med hovedvægten lagt på maskinlavede. Jeg vil her nævne nogle mere markante, som også har en historie: 3/8 pot grøn ølflaske, kegleform (denne flaske skulle iflg. T.H. være fundet under et gulv på en herregård, hvor gulvet var nedlagt omkring 1875, flasken var med flad bund og ikke anhæftet) (2), 3/4 pot olivenbrun ølflaske, kegleform (denne flaske havde været muret inde på et loft siden 1910, indtil den igen så dagens lys), en brun, hamret flaske med tekst "A.R. Segelcke, Hjørring", vist nok brugt til bitterdram - idag nærmest gl. dansk. En sjov, maskinlavet flaske var en brun portvinsflaske med silketryksprospekt af Holmegårds Glasværk, betegnet "F 6" og tekst "Fine Old Port" og "Holmegårds Glasværker A/S, 25. april 1980". Den var helt tydelig en jubilæumsflaske, lavet på H.G. til brug for forretningsforbindelser m.m. i anledning af opstart af deres nye produktionsanlæg - kaldet F 6, samt navneændringen til Holmegårds Glasværker A/S, foranlediget af at K.G. blev nedlagt i 1979. Det er gået over i historien.

Af emballageglas vil jeg kun nævne et fastblæst ansjovisglas m. dekor: en fisk og derunder tekst "C.W.J. KJØBENHAVN", formen var F.G. 24/838, og her bemærkede jeg, at glasset var afsprægt og planslebent.



*ansjovis-
glas, fast-
blæst.*

Som slutbemærkning fortalte T.H., at iflg. den nye flaskebog, så kan man ud fra evt. symboler i bunden se hvilket glasværk, de er frestillet på og hvornår, men han

havde fået fortalt af Gunnar Brocks, som har været ca. 40 år på F.G., heraf mange år som hyttemester, at man der i mange tilfælde havde brugt forme, der var beregnet for andre afdelinger (glasværker) i A/S KASTRUP GLASVÆRKER - hvilket kunne udtrykkes på den måde - kapital kommer før statistik (3).

Herefter holdt vi en kort pause, inden vi gik videre i T.H.s foredrag.

Pga. tidsnød måtte vi på det tidspunkt her vælge mellem at få et indblik i medbragt presseglas eller belysningsglas, der var stemning for presseglas. De medbragte ting spændt vidt, fra ca. 1890 - 1950 med hovedvægten lagt på ting efter 1924 - de fleste var fra F.G. men også enkelte H.G. Fin var opsatsen F.G. 24/675, rubinrød, Jardinireren F.G. 24/730 i klar, rubinrød og urangrøn, Jardinireren F.G. 24/729 i rubinrød. Iøvrigt var der et hav af forskellige ting i mange farver. Desværre gik det lidt for hurtigt nu, men det er altså betingelserne, når der medbringes 500 ting, og tiden ikke tillader mere end ca. 100 stk.

Til slut viste T.H. en fluefanger - F.G. model med fluer i benene - og en tekst i hvid silketryk, "SEMCO, Odense Aktieselskab 1976". T.H. mente, den var ganske ny, og han havde set tilsvarende uden tekst, her kunne man godt blive snydt, hvis man troede, man fik en gammel fluefanger (4).

Herefter takkede formanden T.H. for hans foredrag og overrakte ham som tak en "present" for dette foredrag, som rummede vide perspektiver for de fremmødte medlemmer.

Jørgen Rønne.

Fodnoter:

(1) m.h.t. Aalb. kat. 14 (snapseglass), så bevirke bogen "Dansk glas", 2. udg. 1974, hvor glastypen er vist, at der dukkede adskillige eksemplarer op. Sådan går det næsten altid, når noget bliver publiceret, og der er efterspørgsel, men typen er relativt sjælden, især som snapseglass.

(2) Læs artiklen: Den kegleformede bajerske ølflaske i dette GLASNYT.

- (3) Postulatet fremsagt af T.H. baseret på Gunnar Brocks udsagn findes der skriftlige beviser for i Aalb. Glasværk flaskeformbog fra 1917, hvor adskillige forme har været udlånt og returneret, og det på et tidspunkt, hvor Aalb. Glasværk stadig havde en flaskeproduktion igang.
- (4) Ang. fluefangeren så ved vi, at de stadig blev udbudt i K.G. (& F.G.) kat. 1950. På det tidspunkt var brugen sikkert begrænset - sandsynligvis har man igennem adskillige år ligget med et restlager, måske fra 1940-erne. En mulighed er, at dette restlager er solgt billigt som reklamevarer til et firma, her Semco, som så vidt vides er et elfirma. Derfor vil GLASNYT gerne have fastslået, hvis nogen ligger inde med den oplysning, er fluefangeren lavet i 1976, eller er det et restlager?

Klubaften med emne: DEKORATIONSMETODER PÅ GLAS
med Gunnar Brocks d. 18.11.87 på AHM.

Formanden bød velkommen til dette møde og gav, efter en kort orientering vedr. en glasudsstilling på Odder Museum arrangeret af og om EDB, ordet til Gunnar Brocks.

Gunnar Brocks udtrykte glæde over det gode fremmøde og orienterede kort om emnet "Dekorationsmetoder på glas". Det var hans fornemmelse, at den tørre teori var udmærket, men at se tingene og især holde dem i hånden, gav mest glæde. Han havde derfor medbragt en del glas, hvoraf de fleste var fremstillet mange år tilbage men havde også lånt nogle glas hos "Weidinger-Glas" i Herlev for også at illustrere den seneste udvikling. G.B. havde udarbejdet en liste over de medbragte glas, som vi fik udleveret et eksemplar af. Det var hans mening at gå frem efter listen og derefter lade tingene cirkulere, så alle fik mulighed for at bedømme (fornemme) de enkelte dekorationsmetoder, og spørgsmål var velkomne.

GB. havde inddelt glasemnerne i 5 hovedgrupper:

1. Sandblæsning
2. Syreætsning
3. Emalje
4. Håndslibning
5. Graving

og beskrev de enkelte emners dekorationsteknik, hvorefter glassene som sagt gik rundt.

Listen: DEKORATION PÅ GLAS Aalborg 18.11.1987

SANDBLÆSNING:

- | | | |
|----|---|-------|
| 1. | GAMMEL MÆLKEFLASKE, "SLAGELSE ISMEJERI" | FYN |
| 2. | PRESSET SKÅL, "BLAD" | - |
| 3. | KRYSTAL ASKEBÆGER, "HUND" | JAPAN |
| 4. | BELYSNINGSKUGLE OG TILHØRENDE SKABELON | FYN |
| 5. | LILLE - A`LA GRECQUE | - |
| 6. | PRESSET VASE, "FRIHEDSSTØTTEN" | - |
| 7. | ANNAGRØN TULPE, FASTBLÆST, "BLANKT MØNSTER" | - |
| 8. | KLAR TULPE, "GEMSEJÆGEREN" | - |
| 9. | GLASPLADE, MOTIVER I FORSKELLIG DYBDE | |

(TORV.PETERSEN, ODENSE)

10.	KLAR KUPPEL, " <u>ISMØNSTER</u> ", SNEDKERLIM	FYN
	<u>SYREÆTSNING:</u>	
11.	KLAR GLASPLADE MED FORSKELLIGE ÆTSNINGER	TYSKLAND
12.	<u>KLARÆTSNING</u> , LINIÆTSNING PÅ TYNDT DRIKKE- GLAS	?
13.	<u>KLARÆTSNING</u> , SYREPOLERING AF HÅNDSLEBEN VASE	?
14.	- - - - ASIET	?
15.	STÅLPLADE, INDGRAVERET MØNSTER TIL BRUG VED DEKORERING	FYN
16.	<u>KLARÆTSNING</u> , AF MOTIVET PÅ SANDBLÆST KUGLE	-
17.	- , OMKRING - - - -	-
18.	- , - - - GULDRUBIN TULPE	-
19.	<u>MATÆTSNING</u> , PÅ "SIFONFLASKE", MINERALVAND	-
20.	- , OMKRING MOTIVET PÅ EL-REFLEKTOR	-
21.	- , ALM. PÅ EL-KUPPEL	-
22.	- , - - GRØN VINFLASKE (MASSEPRODUK- TION)	?
23.	<u>DYBÆTSNING</u> , PÅ KUGLEVASE MED MOTIV AF GRØNBRUN VILDVIN	FYN
24.	- , PÅ OVERFANG, HØJ VASE MED IRIS (CALLEGLAS)	-
	<u>EMALJE:</u>	
25.	- , GULT GLASPULVER = GUL EMALJE, INDBRÆN- DING CA 550 ⁰ C.	
26.	<u>GUMMISTEMPEL</u> , 2 LAMPEGLAS	FYN
27.	<u>SPRØJTEPISTOL</u> , SKABELON OM OPAL JUBILÆUMS- FLASKE, LYTJEN	-
28.	- , PÅ SANDBLÆSTE DELE TIL KONTORLAMPE	-
29.	- , - OPAL EL-KUPPEL, SELVMARMØREREN- DE EMALJE	-
30.	<u>HÅNDMALING</u> , OPAL "KRYDDERIKRUKKE", <u>KOMMEN</u>	-
31.	- , -"ERINDRINGSBÆGER"	-
32.	- , - PETROL.BEHOLDER MED BLÅ BLOM- STER	-
33.	- , - PETROL.BEHOLDER MED FOND OG DIV. DEKOR.	-
34.	<u>EMALJE FRA STÅLPLADE</u> , OPALT TURISTBÆGER, SLAGELSE	-
35.	- - - , SUKKERSKÅL, GUL FOND, GRØN- NE RANKER	-
36.	<u>OVERFØRINSBILLEDE</u> , NATLAMPEKUPPEL MED "JORDBÆR"	-
37.	- , - - HVIDE DUER	-

38. OVERFØRINGSBILLEDE, STOR MATT. KUGLE M. SMÅ RØDE
BLOMSTER FYN
39. - OPAL KANDE MED BLOMSTER OG
BLADE -
40. SILKETRYK, PORTVINSFLASKE MED ETIKETTE (MASSE-
PRODUKTION) ?
41. - , SNAPSEGLAS MED MATTERET JAGTMOTIV, PORTUGAL
42. - , PÅ SKÅL AF DEFORMERET PLANGLAS,
HEYE, TYSKLAND
43. - , - ASKEBÆGER AF - BLÅT - , GULD -
- HÅNDSLIBNING:
44. SKÆRSLIBNING, KLAR KANDE "ELSE" FYN
45. - - VASE MED "KARRÉ" MØNSTER -
46. BLOMSTERSLIBNING, BELYSNINGSSKÆRM, UDVENDIG
OPAL ARHUS?
47. OLIVENSLIBNING, KLART ASKEBÆGER FYN
48. - , HØJ, SELENRØD VASE -
49. KUGLESLIBNING, KLART, TYKT ØLKRUS -
50. - , LILLA-OVERFANG ASKEBÆGER -
51. FLADESLIBNING, ASKEBÆGER, DELVIS BORTSLIBNING
AF 2 LAG GLAS -
52. PLANSLIBNING, "GLØDELAMPEKUPPEL" MED PLANE FLA-
DER -
53. - , KLART ASKEBÆGER I KRYSTALGLAS ?
54. RELIEFSLIBNING, LILLA OVERFANG I ASKEBÆGER FYN
55. RUNDSLIBNING, LOMMEFLASKE, MEGET VANSKELIG SLIB-
NING (AB) ?
56. KRYSTALVASE MED SMUKT UDFØRT SLIBNING ?
GRAVERING M.M.
57. KLAR KUGLEVASE MED BLOMSTER, GROV GRAVERING ?
58. LILLE, FIRKANTET ASKEBÆGER MED SKIB ?
59. BÆGER MED JAGTHUND OG FASANER TJEKKOSLOVAKIET
60. SNAPSEGLAS "1838 M. HOFFMANN" BL.A. FADERVOR
PÅ TYSK ?
61. GULDRUBIN NAVNEBÆGER MED SMUKKE BLOMSTER (AB) TYSKLAND
62. DRIKKEGLAS PÅ FIRKANTET FOD, OGSÅ MED GULD. KOSTA
SVERIGE
63. ASKEBÆGER MED SMUKT HESTEHØVED, DYB GRAVERING
TJEKKOSLOVAKIET

64. OPALROSA OVERFANG MED BÆGER MED "ORMEMALING", GULD FYN
 65. LILLE DUFTFLASKE MED INDVENDIG DEKOR (SMA, KRUMME
 PENSLER) ØSTEN
 66. - OVALT BÆGER, BÅDE ÆTSET OG EMALJEDEKORE-
 RET FRANKRIG?
 67. NAVNEBÆGER DELVIS SØLVBEJDSE, MED GRAVEREDE
 SYMBOLER (AB) ?
DIVERSE PRØVER AF "WEIDINGER-GLAS", HERLEV



Ud af listen fremgår tydeligt undergrupper for de enkelte metoder, som vi jo håndgribeligt fik forklaret (hvis læsere evt. studser over en metode, kan forklaringer på udtryk findes i bogen: Dansk Glas). Weidinger-glas var repræsenteret med silketryk kombineret i flere farver og med guld. Til sidst så vi på medlemmernes medbragte glas, der var mange spændende og fine ting. Et medlem havde medbragt nogle grønne og gule lustre glasting i forskellige teknikker (presset, fastblæst) og spurgte GB, om sådanne ting var lavet på Fyns Glasværk. Pressede gule lustreting (carnevalglas) havde de lavet, det var for at skjule presseteknikkens mangler, men ikke grønne lustre ting. Desuden var der en flot, grøn karaffel med emalje, fine ætsede lampeskærme og forskellige drikkeglas m.m.

GB. fortalte endvidere, at inden for A/S KASTRUP GLASVÆRK, som talte KASTRUP - og FYNs GLASVÆRK, så blev alt med stilk og fod lavet på KG, medens FG lavede det øvrige (groft sagt) - og at man på FG eksperimenterede med mange ting - eksempelvis fortalte G.B. i relation til emne nr. 45, at da den blev lavet, foreslog man firmaet, at der blev lavet en presseform af den - det blev godkendt.

Til sidst takkede formanden Gunnar Brocks for den gode

og lærerige gennemgang, hvilket medlemmerne også gav udtryk for, med en "present".

Jørgen Rønne

SVAR TIL TUKE RIISMØLLERS EFTERLYSNING I GLASNYT SEPT. 87

I sidste "Glasnyt" omtaler Tuke Riismøller en mineralvandsflaske fra Albani fra 1955 uden "MINERALVAND" i bunden, men med Albanis varemærke, Odense liljen.

Tuke Riismøller synes ikke at have slået op i DANSKE FLASKER, så ville han have set flere eksempler på det samme. På side 247 er vist bundinskriftioner i mineralvandsflasker, og her forekommer Albani flasken fra 1940 uden "MINERALVAND" og også en flaske fra Carlsberg fra 1942 med hagekors og uden "MINERALVAND". Fænomenet er således ikke ualmindeligt, men det er jo rigtigt, at de burde have haft "MINERALVAND" i bunden efter oktober 1938, det vil i praksis sige fra og med 1939.

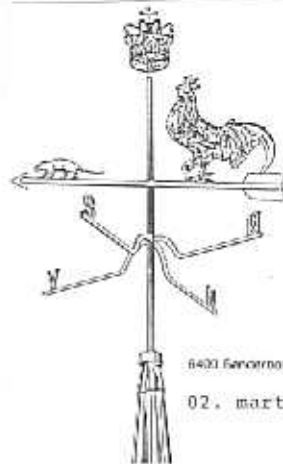
Forklaringen må være, at man enten har fået dispensation for bestemmelsen, fordi man nu gerne ville have sit varemærke i bunden og have haft det længe inden 1938, eller også har man ganske enkelt "overset" bestemmelsen og blot fortsat sin gamle måde at mærke flaskerne på.

Vi ved ikke, hvilken af mulighederne, der er den rigtige men som sagt, fænomenet er ikke så usædvanligt, som T.R. synes at mene.

Venlig hilsen
Mogens Schlüter
10.10.87

Glasnyt takker hermed Mogens Schlüter for svaret.

Museet på SØNDERBORG SLOT



>EFTERLYSNING<

Hvem kender dette glas?

En undersøgelse over produkter fra Flensborg Glasværk er iværksat i samarbejde mellem Harald Roesdahl, Tandslæt og Museet på Sønderborg Slot. Vi vil gerne bede Dem bistå hermed ved at undersøge, om De har glas i Deres samling svarende til de tre fotos?

Især er glasset (A) af stor interesse for undersøgelsen. Det er 14 cm. højt med åbningsdiameter på ca. 8 cm. Det er lavet af meget klar tynd stærkt klingende glasmasse. Randen er koldt afsprængt og enten sleben eller let randsmeltet, der er intet anhæftemærke under foden, den korte balusterformede stilk er sleben med 6 klare facetter. På bageret er inddæst et unuanceret billede af en bygning, hvorunder:

UDSTILLINGEN I KÖBENHAVN 1888 (tysk ø).

Fotografiet af glasset må være taget omkring 1977, men det er desværre ikke blevet registreret og nu savnes viden om, hvor glasset befinder sig.

Årsag til at dette glas har så stor interesse er, at netop dette glas forbinder to glasgrupper:

Den ene gruppe består af let omvendt koniske, meget tynde bagerglas af lignende klar glasmasse, hvor der på nogle er inddæst nøjagtig det samme billede som beskrevet ovenfor.

Den Anden gruppe består bl.a. af et glas nøjagtig magen til det afbildede, men med et fint indslebet lidt anderledes billede af den samme bygning, hvorunder der står i fraktur: Industriudstillingsbygningen 1888; bygningen er indrammet i en stregaccolade og ved siderne er et par symmetriske bladviste, hver med et par solblomster; herudover findes en del glas af lidt anden type med andre danske og nordtyske indslebne bygninger, tydeligvis indslebet af den samme hånd.

Tilhørende den første gruppe findes forskellige størrelser af den nævnte type bagerglas med andre inddæstede motiver af samme type

Ingen af disse glas, som stammer fra 1880-1900, synes fremstillet på danske glasværker.

Hvis nogen kender det førstnævnte glas eller har glas af de to nævnte typer, vil vi være meget glade for en hurtig meddelelse derom, evt. telefonisk, og muligt et foto.

Museet på Sønderborg Slot 6400 Sønderborg tlf:04 42 25 39

Glashistorisk Selskab Aalborg Spartavej 3 9270 Klarup

eller tlf:08 38 12 26 Poul Schjelder formand Gh S Aa

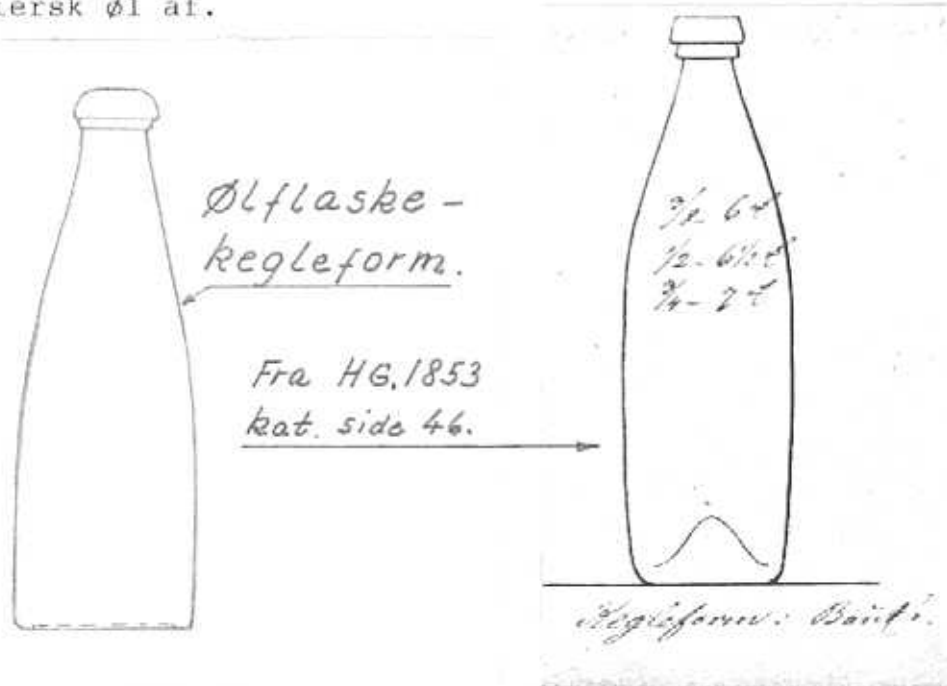
Gruppe I.
Bægterglas med indtastet billede



Gruppe II. Indslebte billede med bygning i stregaccolade
og med bladviste og blomster
Dette glas findes bl.a. i Anneberg samling og
Vendsyssel Historiske Museum

Den kegleformede, bayerske ølflaske.

Hvordan ser vores ældste ølflaske af kegleformtypen ud? På mødet i GS d. 18.10.87 havde medlemmerne lejlighed til at se 2 kegleformede ølflasker i henholdsvis 3/8 og 3/4 pot. 3/8 pot flasken var flaskegrøn i farven og med flad bund med ubetydelig standrand uden anhæftning. Den flaske skulle iflg. T.H. være fundet under gulvet på en herregård, hvor gulvet var nedlagt ca. 1875. Konklusionen på denne oplysning måtte så være, at flasken var ældre end 1875. Hvor længe har flasken mon på det tidspunkt haft det udseende? Iflg. forskellige eksperter har næsten alle flasker en form, der knytter sig til indholdet, og den form fastholdes almindeligvis - bliver altså traditionel. Nu skal en form jo være fremstillet og i brug i nogle år, før man kan tale om tradition, men i det her tilfælde er flaskeformen nok "hugget" fra Tyskland, som danskerne også lærte at lave bayersk øl af.



Det ældste sted, og foreløbig også eneste sted, vi finder en afbildning af den kegleformede ølflaske, er i Holmegård Glasværks såkaldte 1853 katalog. Denne afbildning viser, at flasken havde en opstikning i bunden i lighed med en fransk bouteille, er det mon korrekt? Den tilhørende prisliste fra 1853, som kat. har aldersangivelse efter, viser, at de kegleformede ølflasker kunne fåes i 3/8 og 3/4 pot. samt yderligere som 1/2 pot, hvilket en håndskreven tilføjelse i både "katalog" og prisliste viser, sandsynligvis

tilføjet mellem 1853 og 1865. I Mylenbergs prisliste fra 1859 er angivet en fællespris for bayersk ølflasker (kegleform?) og porterflasker for henholdsvis 3/8 og 3/4 pot, at Conradsminde Glasværk også har lavet dem, er der vist ingen tvivl om, idet værkets økonomi blev båret af flaskeproduktionen. Hvordan disse flasker så ud, ved vi ikke, men da de forskellige værker var ude efter de samme kunder, er der næsten ingen tvivl om, at de har været identiske med Holmegårds, altså med opstukken bund (mere eller mindre), idet de gamle flasker var anhæftet og knækket. Pga. det var det jo nødvendigt med opstukken bund, idet de ellers ikke kunne stå, når de blev knækket af.

Jeg har til dato ikke set en bayersk ølflaske med opstukken bund, og muligvis eksisterer den ikke. Årsagen hertil er, at man er nogenlunde sikker på - iflg. glaseksperter - at omkring 1850-1860 begyndte man at bruge hylster (gaffel) til fastholdelse af flasker ved udformning af mundstykke, og da den kegleformede bayerske ølflaske først blev aktuel på det tidspunkt, er den mulighed tilstede. At Holmegård Glasværk kat. 1853 viser en flaske med opstukken bund, kan bero på en tegnefejl, idet tegneren automatisk er gået ud fra, at flasken skulle anhæftes.

Det er ikke lykkedes Mogens Schlüter i bogen "Danske flasker fra renæssancen til vore dage", at finde og afbilde en anhæftet bayersk ølflaske af kegleform, men som han skriver: "Måske mangler den sjældne flaske, du ejer". Om den kegleformede bayerske ølflaske skriver M. Schlüter iøvrigt i "Flaskebogen" side 196: "Man har næppe herhjemme fremstillet kegleformflasken beregnet for bayersk øl før omkring 1840, før den tid brugte man den hamrede bouteille som emballage, som til så mange andre ting". Om tidspunktet 1840 er skønnet rigtigt, kan man vist næppe modbevise, bortset fra at Conradsmindes kat. fra ca. 1848 ikke omtaler dem. Det gør Holmegård 1853 og Mylenberg/Aalborg 1859 som tidligere nævnt. Derfor vil et rimeligere skøn være ca. 1850 ud fra det materiale - og bemærk det falder sammen med det tidspunkt, hvor man begyndte at bruge hylster istedet for anhæftning.

Angående brug af hylster må man vel her tilføje, for at skabe klare linier, at fordi man "opfandt" hylster, så faldt metoden med anhæftning af den grund ikke bort med det samme. Det har vi talrige eksempler på. Begge metoder blev brugt sideløbende - sandsynligvis lidt afhængig af flaske-type (form) og størrelse.

Da der i mine øjne kan være tvivl om, at den kegleformede baierske ølflaske findes med opstukken bund og anhæftet, efterlyses følgende flaskeudformninger for at lette lidt for det slør.

Baierske kegleformede ølflasker kan som sagt findes i 3/4 og 3/8 pot samt 1/2 pot. 1/2 pot flasken har kun været fremstillet omkring 1853-65. Den kan altså fortælle om, hvordan de så ud på den tid.

Oplysninger om følgende flasker (baierske, kegleform) modtages derfor gerne af undertegnede.

A1: 1/2 pot med opstukken bund med anhæftning (knækket).

A2: 1/2 - - - - uden anhæftning.

A3: 1/2 - - flad - med anhæftning (knækket).

A4: 1/2 - - - - uden - .

B1: 3/4 og 3/8 med opstukken bund med anhæftning (knækket).

B2: - - - - - uden - .

B3: - - - - flad bund med anhæftning.

Bemærk, farven er for såvidt ligegyldig, idet Schlüter jo gør opmærksom på i sin flaskebog, at farven afhænger ikke blot af materialesammensætningen, men også af fyringsprocessen mht. tilstedeværelsen af luft (ilt(O₂) overskud eller O₂ underskud), derfor kan alle farvenuancer inden for grønt og brunt forekomme, selv om der nok tilsyneladende er en tendens til, at de ældste flasker hovedsageligt er brune.

Oplysninger til

Jørgen Rønnest
Rosenskrænten 9
9310 Vodskov.

PS. Fra J. Hjorth: Almindeligt varelexikon, P.G. Philipsens forlag 1883 kan citeres følgende vedr. baiersk øl:

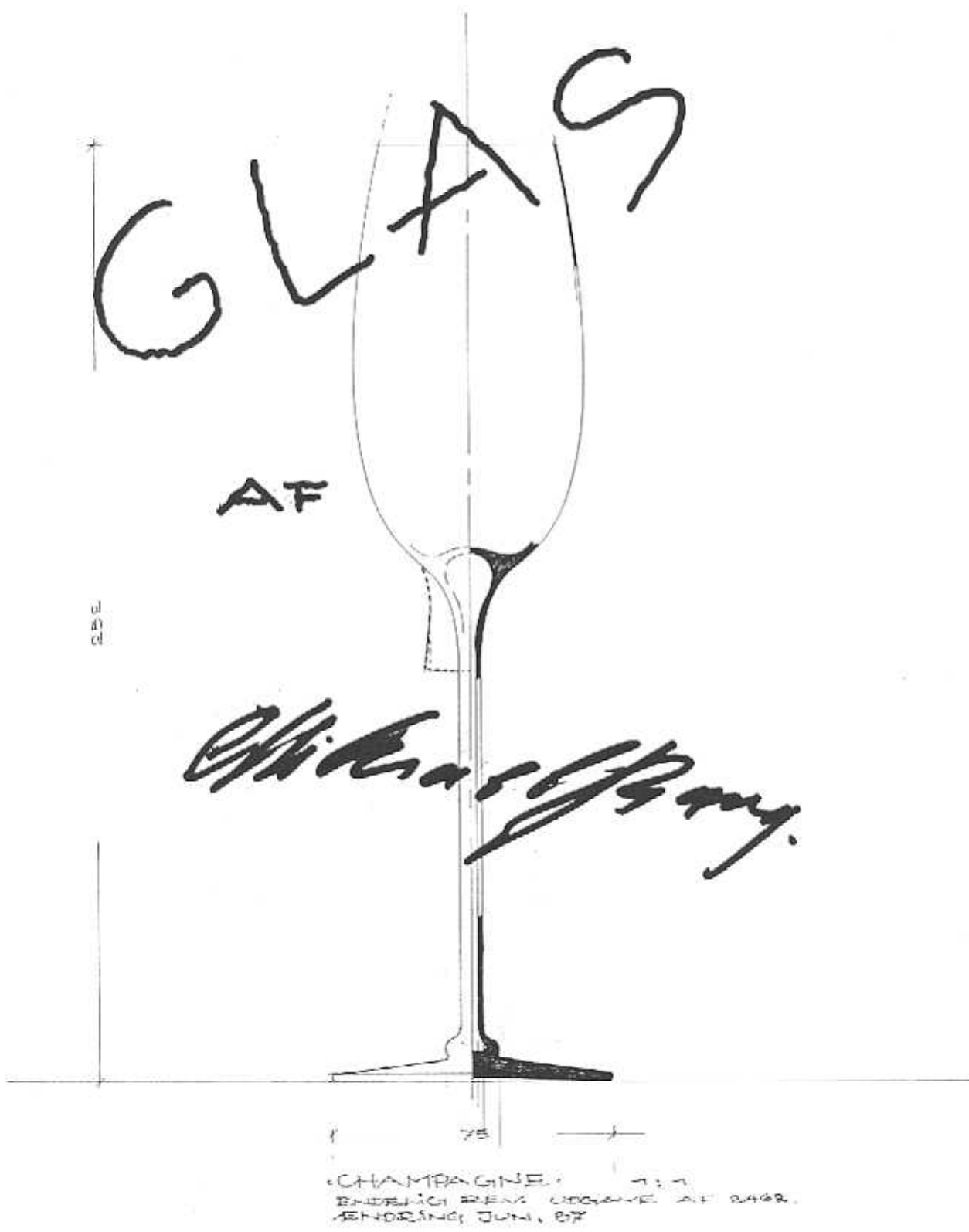
"Ølbrygningen her i landet var i tidligere tid undergivet flere betydelige indskrænkninger; i København var således indtil 1805 retten til at brygge indskrænket til visse gårde. Loven af 9. dec. 1851 hævede imidlertid alle disse indskrænkende bestemmelser, og brygningen er nu kun underkastet de almindelige betingelser for borgerlig næring. I landdistrikterne er det fri industri, og de derværende bryggerier kunne indføre og afsætte øl til købstæderne. På landet drives brygningen som husindustri, men det tilvirkede produkt er kun af mædelig beskaffenhed, ligesom meget materiale går til spilde og fordærves ved den dårlige behandling; selv i flere af købstæderne står brygningen en del tilbage, imedens der derimod i København og nogle af de større provinsbyer står på et højt trin. Brygningen af bayerskøl begyndtes i 1846 af brygger Jacobsen i København, og siden den tid er der både her og i nogle andre byer opstået flere betydelig bryggerier, som tilvirker denne ølsort".

Dette citat tyder også på, at behovet for en speciel bayersk ølflaske først er opstået efter 1846. Da Conradsminde prislister fra slutningen af 1840-erne, er det ikke spor mærkeligt, at de ikke avorterer med bayerske ølflasker på det tidspunkt - bayersk ølbrygning i stor stil var da først opstået, og der skal være et behov, før man udbyder en vare, i hvert fald af den slags.

Jørgen Rønne.

HOLMEGÅRDS 1853 Prislister:

Kølle Bouteller	$\frac{7}{8}$	$\frac{7}{16}$ Pots				
Geneverflasker (firkantede)	1 7 $\frac{1}{2}$	2 8 $\frac{1}{2}$	4 24	6 40	8 56	10 Pots 72 β pr. Stk.
Porter Bouteller	$\frac{3}{4}$ 7			$\frac{3}{8}$ Pots 6		pr. 100 Stk.
Bayersk Øl Bouteller (Kegleformige)		$\frac{3}{4}$ 7	$\frac{1}{2}$ - 6 $\frac{1}{2}$	$\frac{3}{8}$ Pots 6		" " " "
Stempel paa Bouteller kan erholdes mod en billig Forhøielse i Prisen.						
Ottekantede Bouteller (kort- og langhalsede)		1 7 $\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$ 6	$\frac{1}{4}$ 5	$\frac{1}{8}$ Pots 4 $\frac{1}{2}$	pr. 100 Stk.



TEGNING: 2494.

DESIGN:

29/1 - 87

HOLMEGAARD - ROYAL COPENHAGEN A/S

Udstilling på Aalborg Historiske Museum 24.marts - 17.april

> Glas af Michael Bang <

En af Holmegaards kendte designer viser sine glasdesign der strækker sig fra belysning over serviceglas og prydglass til hverdagens, maskinfremstillede glas til sild.



Glashistorisk Selskab er stiftet i 1976 for at skabe et forum, hvor glasinteresserede kan få udbygget deres kendskab til glas og høre nyt fra mennesker, der forsker i emnet.

Hver sæson er der blevet afholdt 4-5 foredrag om både dansk og europæisk glas. Endvidere er der arrangeret en række ekskursioner til danske, norske og svenske glasværker samt relevante udstillinger.

Selskabet udgiver en gang om året optryk af gamle kataloger og priskurranter. En fortegnelse over det hidtidige genoptrykte materiale er gengivet nedenfor og kan erhverves af nye medlemmer så længe oplaget rækker.

Kontingent pr. sæson er p.t. 160,- kr. pr. medlem.

Medlemskab kan tegnes ved at indsætte beløbet på selskabets girokonto 2 24 79 41, Glashistorisk Selskab, Spartavej 3, 9270 Klarup.

Til nye medlemmer kan tilbydes eksemplarer af allerede genoptrykte katalogmateriale; alle er rigt illustrerede:

Kastrup,	plan B nr. 1,	(dateret 1886)
Kastrup,	plan D nr. 1,	(dateret 1886)
Kastrup,	plan D nr. 2,	(dateret 1886)
Kastrup,	plan D nr. 3,	(dateret 1888)
Kastrup,	plan D nr. 4,	(dateret 1895)
Kastrup,	plan D nr. 5,	(udateret ca. 1900)
Kastrup,	plan C nr. 1,	(udateret ca. 1900)
Kastrup,	plan C nr. 2,	(udateret ca. 1890)

Mappe med ovenstående 8 faksimile plancher, en formindsket gengivelse af de sidste 4 plancher i kataloget, 5 prislister og en kommenterende tekst.

Holmegaard, katalog, 1923 (udsolgt)
Fyens Glasværk, katalog, udateret ca. 1890
Prisliste over Hel-Krystals Servicer, Holmegaard 1917
Prisliste over Emballageglas og tekniske Artikler, Holmegaard 1909
Prisliste over Flasker fra Aktieselskabet De forenede Glasværker 1903.
Holmegaards Katalog 1923 med tilhørende prisliste.
Illustreret katalot. Kastrup Glasværk. København 1924. (1986). (ISBN 87-981833-3-8).